

Húsvét-másodnapai beszéd – Isten segedelmével

Ne féljetek azoktól, akik megölik a testet, de a lelket meg nem ölhetik. Inkább attól féljetek, aki a lelket is, meg a testet is el tudja pusztítani a gyehennában. Ugye, a verébnek párja egy fillér, és egy sem esik le közülük a földre Atyátok tudtán kívül? Nektek pedig még a hajatok szálai is mind számon vannak tartva. Ne féljetek tehát: ti sok verébnél értékesebbek vagytok. Aki tehát vallást tesz rólam az emberek előtt, arról majd én is vallást teszek mennyei Atyám előtt, aki pedig megtagad engem az emberek előtt, azt majd én is megtagadom mennyei Atyám előtt. (Mt 10,28–32)

Húsvétot ünneplő Gyülekezet, kedves Testvéreim!

„Elégedetten” látom, hogy egy kis bizonytalanság ült ki az arcokra a felolvasott bibliai versek hallatán. Valóban, meghökkentő dolgokat írtak le az evangélisták, és nekünk, kései utódoknak, még nehezebb megérteni, mit is akartak az evangélisták elmondani. Mit akart tudtunkra adni az általunk szerénynek, irgalmasnak, szeretetteljesnek megismert Jézus ezekkel a „durva”, elbizonytalanító mondatokkal?

A mai prédikációt kész katasztrófa, valóságos lelki megsemmisülést okozó tragédia lenne húsvét első napján elmondani. Ma azonban, húsvét másodnapján, amikor különösebb lelki erőfeszítés nem vár minket, amikor a finom báránysült után csak olyan élvezetes feladatok állnak előttünk, mint a férfiaknak locsolni-menni, a nőknek locsolókat fogadni, nos a mai reggelre ezek a bibliai versek éppen megfelelőek. Feltételezem, hogy az első-napi ima és prédikáció során sikerült újra megbizonyosodni arról, hogy a halált hittel és szeretettel le lehet győzni. Feltételezem: újra meg tudunk bizonyosodni arról, hogy az emberi lélek halhatatlan, s hogy van érzés, gondolat, amit csakis lélektől lélekig lehet eljuttatni. Hiszem, hogy a Jézus emlékére elfogyasztott úrvacsora megerősített minket abban, hogy Jézus tanítását a mindennapi életben is kövessük, és hiszem azt, hogy amikor részesültünk az úrvacsorában, lélekben magunk mellett éreztük elhunyt szeretteinket: szüleinket, nagyszüleinket, gyermekeinket, testvéreinket, barátainkat.

Megengedhető tehát húsvét másodnapján, hogy olyan dolgokkal „ijesztgessek”, mint a gyehenna, ahol állítólag a test és a lélek is elpusztul. Megengedhető, hogy magunkat kis verébhez hasonlítsuk, aminek nálunk nemhogy egy fillér az ára, de éppenséggel ingyen is találni eleget. Végül pedig ma elgondolkozhatunk azon, hogy Jézus, a megbocsátásra intő tanítómester, miért mondja azt, hogy

nem fog nekünk megbocsátani, ha nem követjük őt, sőt egyenesen megtagad minket Isten előtt?

Mi köze van a gyeheennának, a verébnak és a fenyegető, haragos Jézusnak húsvét ünnepéhez? Testvéreim, higgyétek el: nagyon sok. Mint ahogy mindennek köze van életünkhöz és halálunkhoz, bizodalunkhoz és hitetlenségünkhöz, rövidebben fogalmazva: hitünkhöz és vallásunkhoz.

Amikor Jézus belátta, hogy 33 évesen földi élete bevégeztetett, amikor felismerte, hogy a hatóságok testét meg akarják ölni, abban a reményben, hogy ezzel véglegesen megsemmisítik, rövid időre őt is megszállta a félelem. Amikor azt imádkozta: „Istenem vedd el tőlem ezt a keserű poharat”, beismeri, hogy fél, hogy kételkedik lelki erejében. Meghatóan, csontig hatolóan emberi ez az érzés. Félek a haláltól, félek az elmúlástól. Ugye emlékeztek, Testvéreim, ti is, mennyire féltetek, amikor betegek voltatok, amikor egy nehéz műtét előtt álltatok, amikor valakitek balesetet szenvedtetek, és élete veszélyben volt? Ugye láttátok tükröződni saját félelmeteket beteg embertársatok szemében – és ettől még jobban megijedtetek? Megijedni szabad, félni szabad, rettegni szabad, mert természetes, mert emberi. De nem szabad ezzel az érzéssel maradni. Húsvét épp arra int minket, hogy halálfélelmünket legyőzzük. Hogy félelmünk áradásában vallásos hitünk olyan legyen, mint az oxigénpalack a tenger mélyére ereszkedő könnyűbúvár számára. Jézus lelki nagysága, kiválósága abban áll, hogy a félelem beismerése és a fájdalom megtapasztalása után képes volt hinni abban, hogy sem félelem, sem fájdalom, sem kereszthalál nem fogja lelkét elpusztítani. Hogy tovább fog élni, mindörökké. Bátran jelentette tehát ki a ma általam is felolvasott mondatot: „ne féljete azoktól, akik megölik a testet, de a lelket meg nem ölhetik.” Ez nyilván nem jogosít fel minket a gyilkolásra, azt sem jelenti, hogy magunknak kell mennünk a mélységekbe, hogy minket taglózzanak le. Nem, ez inkább azt jelenti, amit például egyházalapító Dávid Ferencünk tett, amikor inkább vállalta a halált hozó ítéletet, mintsem hogy megtagadja hitét és Istenét. Nem félni a haláltól azt jelenti, hogy életünket felszabadítjuk. Amíg ugyanis félünk, az olyan, mintha le lennénk igazva. Amíg félünk, addig nem tudunk teljes emberi életet élni. Amikor lelkünket annyira meg tudtuk erősíteni, hogy már nem félünk, akkor nagy dolgokra vagyunk képesek. Mert a bátorság arra is erőt ad, hogy meghaljunk, ha kell, de arra is, hogy túléljünk, minden áron.

A gyeheenna kifejezés, bár a köznyelvben egyre-másra használjuk, egy kis magyarázatot igényel. A gyeheenna egy héber földrajzi név magyarosított változata. Jeruzsálem határában volt egy völgy, amelyet Gé-hinnomnak hívtak. Árnyas, kellemes völgy volt, ahol azonban a Jézus előtti időkben egy Moloch nevű tűzistent imádtak, akinek időről időre égő gyermekáldozatokat is bemutatnak. Keresztény embernek – avagy minden egészséges értelemmel és hittel rendelkező embernek – a gyomra is felfordul az efféle „hitvallásoktól”, az ilyen, vallásosként mutatkozó kegyetlenkedésről. Az ószövetségi törvény tiltja *ezt* a vallást,

ezt a kultuszt. Idővel aztán annyira „megjámborultak” a Moloch-tisztelők, hogy már nem gyermekeket, hanem állatokat, eledeleket égettek áldozatként istenüknek. A völgy neve azonban hozzákapcsolódott ehhez a főtelmes kultuszhoz, ezért használták Jézus idejében is a Gé-hinnom, „gyehenna”, kifejezést. E völgy nevét aztán tovább használták, és új tartalommal töltötték meg; ez lett a vallásos képzeletben az a hely, ahol a bűnösöket Isten megbünteti. Mi, unitáriusok a gyehennát nyelvi hasonlatnak tekintjük. A bűnhődést mi is valljuk, és ezt sok mindenhez lehet hasonlítani: korbácsoláshoz, áramütéshez, fogfájáshoz, vajúdáshoz. Talán mert az égési sebek gyógyulnak be a legkésőbbre, azért terjedt el annyira a kín megjelenítőjeként a tűz által megégetett emberi test képzete. Amikor bűnhődünk, valóban úgy érezzük, mintha égő seb lenne a lelkünk.

Húsvét ünnepe megfelelő alkalom arra, hogy megbánjuk, ami rosszat cselekedtünk, és elinduljunk a bűnbánat útján. Mert Isten nem azt akarja, hogy kitáljunk egy ilyen „gyehenna” nevű helyet s azzal ijesztgessük egymást és önmagunkat, hanem – hitünk szerint – azt akarja, hogy ami rosszat tettünk, azt, amilyen gyorsan csak lehet, bánjuk meg, hogy lelkünk újra szabad, újra tiszta legyen.

Testvéreim, most azzal vádolhattok, hogy kiforgatom Jézus szavait, az evangélisták írásait. Hiszen Jézus azt mondja, hogy attól kell félni, „aki a lelket is meg a testet is el tudja pusztítani a gyehennában”. Számomra ez azt jelenti, hogyha nem bánjuk meg, amit Isten ellen, egymás ellen, önmagunk ellen cselekedtünk, akkor Istennek lehetősége van arra, hogy megbüntessen, egészen addig, amíg el nem indulunk a bűnhődés útján. Ha el tudunk indulni ezen az úton, akkor reménykedhetünk a megbocsátásban.

Jézus korában még állatokat áldoztak Istennek. Egy pár veréb ára egy fillér volt, gondolom, az akkori emberek ezt az egy fillért az apró bűnök „bocsánatáért” fizették ki. Megjegyzésre méltónak tartom, hogy a reformáció egyházai: a lutheránus-evangélikus, a református, az unitárius és a baptista egyházak büszkék lehetnek arra, hogy szakítani tudtak e megalázó, egyben pénzsóvár, bár valóságosnak nevezett cselekedettel. Ha a bűnök nagyságát az áldozati állatok nagyságához hasonlítanánk, akkor bizony már én is adományoztam volna szeretett egyházunknak egy elefántot meg egy bálnát.

De térjünk vissza ahhoz az első hallásra megmosolyogtató biztatáshoz, amelyben Jézus részesít minket, amikor azt mondja: ne féljete, ti sok verébnél értékesebbek vagytok. Egy csendes percben azért mindenki felteheti magának a kérdést: miért is vagyok én értékesebb egy verébnél? Az igaz, hogy mi nem csipegetjük le a szomszéd csemegezőlőjét fényes nappal, de az is igaz, hogy benünk sokszor nem tudatosul: többet érünk el, ha közösen, egy seregben munkálkodnánk – hasonlóan a verebekhez.

Mondanivalóját kifejezendő Jézus sokszor hasonlítja emberi életünket a természet, az állat- és növényvilág életével. Legszebben akkor fogalmaz, amikor arra int, hogy ne aggodalmaskodjunk a holnapért, vegyünk inkább példát az ég

madaraitól és a mező virágaitól, hisz azok sem aggodalmaskodnak, mégis mindenük megvan, ami az élethez szükséges. Jézus ezzel a verebes hasonlattal is arra akar biztatni minket, hogy aggodalmaskodás helyett higgyünk, csüggedés helyett reménykedjünk. Persze egészen másképp hangzik, ha valakire azt mondják: olyan szép, mint egy lilium, mintha azt mondanák rá: gyönyörű, mint egy veréb.

Lelki békénk előfeltétele az, hogy higgyük: Isten mindnyájunkra gondot visel. Személyes életünkéből rengeteg példát tudunk felhozni, amikor azt tapasztaltuk, hogy Isten gondunkat viselte. Hajlamosak vagyunk azonban arra, hogy ezeket a tapasztalatokat szem elől tévesszük. Viszont élénkén megtartjuk emlékezetünkben azokat a tapasztalatokat, amikor úgy értékeltük, hogy Isten nem viselte gondunkat. Az elmúlt karácsony táján az egész világot megrázó természeti katasztrófa, a szökőár nyilván le tudja rombolni az isteni gondviselésbe vetett hitünket. Főleg a miénket, unitáriusokét, akik nem hiszünk abban, hogy csak a mi vallásunk tetszik Istennek, a többi meg tévtanításra épül, tehát nem számíthat másra, mint Isten büntetésére. Hitet próbáló tehát számunkra az ilyen tragédiák feldolgozása. Jó úton indulunk el azonban a magyarázat felé, ha e tragédia árnyékában szembenézünk életünk végével és értékeljük életünk tartalmát. Milyen életet éltem, éltünk eddig?

Hivatkozva a felolvasott bibliai versekre: tudtunk-e vallást tenni Jézusról, az ő követéséről? Komolyan vesszük-e unitárius kereszténységünket, vagy úgy gondoljuk: ez az egész vallásosdi időnként hasznos, de nem lényeges összetevője életünknek?

Hitünkkel, világnézetünkkel foglalkozni életbevágóan fontos. Ha nem foglalkozunk vele, ha időről időre nem vesszük számba: végül is, mit hiszünk, és mit *nem* hiszünk, akkor amit hiszünk, az is értékét veszti, kárba megy. Olyan ez, mint amikor a kinőtt vagy éppenséggel divatjamúlt ruhákat betesszük egy zsákba, s felkötjük a padlásra, vagy berakjuk egy kamra sarkába. Aztán mire eszünkbe jut, hová is tettük azt a zsákot, s hogy jó volna megnézni, mit is tetünk bele: már tönkrementek, a moly megette, az egér kirágta. A jó gazda télen időről időre csakúgy megválogatja a pincében tárolt eleséget, ha nem akarja, hogy tél közepére minden összerohadjon.

Jézus nemcsak abban volt emberi, hogy beismerte félelmét, hanem abban is, hogy ritkán ugyan, de kibontakozni engedte haragját. Virágvasárnap után a megbocsátásra és irgalmasságra tanító mester korbácsot ragad és kikergeti a pénzváltókat és árusokat a templomból. A mostani prédikáció alap gondolatát képező versekben pedig fenyegetőzni kezd. Megtagadlak az Atyám előtt, ha te is megtagadsz engem – mondja. Amikor ezt a bibliai verset olvastam, arra gondoltam, hogy a gyermek–szülő kapcsolatban mi is hányszor szóljuk el magunkat! Légy jó, különben nem szeretlek – mondjuk a gyermeknek, s mikor az ránk veti ártatlan tekintetét, kiolvassuk belőle a kérdő csodálkozást: csak akkor szeretsz, ha jó vagyok? Hisz akkor, amikor jó vagyok, mindenki szeret, de milyen szülők vagytok, ha ti is csak a jót szeretitek bennem, a gyengét, a gyarlót nem?!

Bizonyára emlékeztek arra a megragadó jézusi tanításra, amikor arra int minket, hogy ne csak azokat szeressük, akik minket szeretnek, hogy próbáljuk meg ellenségeinket is szeretni. Nos, ha ezt a tanítást a fenyegető „megtagadlak”-mondással vetjük össze, akkor arra a következtetésre jutunk, hogy Jézusnak is voltak olyan percei, amikor lelkében csüggedt vagy egyenesen fásult volt. Igen, neki is voltak napjai, amikor eltávolodott Istenétől, amikor eltévedt a hit útján, amikor nem foglalkozott eleget a hit kérdésével. De épp ezek a csüggedő, gyarló megnyilvánulások hozzák közel őt, az embert, a prófétát hozzánk, mindennapi emberekhez. Pont ezért tudunk hinni húsvéti hittel a lélek örökkévalóságában, mert látjuk, tapasztaljuk, hogy a tévedő ember lelke is lehet örökkévaló.

Testvéreim, hamarosan vidám kacagástól fog csengeni az egész környék. Locsolók és locsolókat fogadók együttesen örvendünk majd az élet apró csodáinak, élvezni fogjuk a földi élet örömeit. Az önfelelt öröm azonban csak úgy születhetik meg, ha választ tudunk adni Jézusnak erre a meghökkentő beszédére. Adjon választ mindenki úgy, ahogy lelke diktálja. Én pedig a következő gondolatokkal, jókívánásokkal zárom mai beszédemet: Testvéreim, vigyázzunk lelkünk épségére, hitünk életadó frissességére! Próbáljunk meg félelmeink ellenére is bátrak lenni! Próbáljunk meg szembenézni jövőnkkel, azzal, amit magában rejteget: a boldogsággal, a szomorúsággal, a születéssel és a halállal! Életünk mindennapjaiban ne aggodalmaskodjunk, hanem nézzünk körül, és lássuk meg Isten gondviselésének apró, mégis lényeges jeleit életünkben! Fogadjuk el önmagunkat és egymást nemcsak akkor, amikor kedvesek és szeretetteljesek vagyunk, hanem akkor is, amikor fenyegetőzünk és vádolunk! Fogadjuk el azt, hogy még a legkitűnőbbek is néha letérnek az Isten felé vezető útról! De a fontos az, hogy mindig visszataláljanak, visszataláljunk. Amikor pedig újra ráataláltunk az Istennek tetsző útra, engedjük kiteljesedni örömünket, üdvözöljük a húsvéti hitben megért, újjászületett önmagunkat! Ámen.

PÜNKÖSDI HALLGATÁS ÉS PÜNKÖSDI BESZÉD

Ünnepi beszéd

„De most hallgass rám, szolgám, Jákób, Izráel, akit kiválasztottam! Ezt mondja az Úr, a te alkotód, aki megformált az anyaméhben, és aki megsegít: Ne félj szolgám, Jákób, Jeshúrún, akit kiválasztottam! Mert vizet árasztok a szomjas földre, patakokat a szárazra. Lelkemet árasztom utódaidra, áldásomat sarjadékaidra. Növekednek, mint fű a víz mellett, mint csatornák mentén a fűzfák.” (Ézs 44,1–4)

„Amikor hazatértetek, felmentek a felső szobába (...) és valamennyien egy szívvel és egy lélekkel kitaróan vettek részt az imádkozásban.” (ApCsel 1,13–14)

„Amikor pedig eljött a pünkösöd napja, és mindnyájan együtt voltak ugyanazon a helyen, hirtelen hatalmas szélrohamhoz hasonló zúgás támadt az égből, amely betöltötte az egész házat, ahol ültek. (...) Ekkor előállt Péter a tizeneggyel, felémelte a hangját, és (...) szólt hozzájuk.” (ApCsel 2,1–2; 14)

Pünkösöd olyan ünnep, melyhez hosszú és olykor megpróbáltatásokkal teljes, nehéz út vezet. Ez az út mindig az Isten előtti elcsendesedéstől Isten félelmet elvevő szavának meghallgatásán át a bizonyágtételig vezet. A pünkösdi úton tartó keresztény embernek, gyülekezetnek tudnia kell, hogy mikor kell csendben maradnia, hallgatnia, és mikor, mit kell szólnia. Ez utóbbi mindig az ünnepbe való megérkezés biztos jele.

Kedves keresztény Testvéreim! Ünneplő gyülekezet!

Pünkösdi ünneplésünk Isten két ajándékára emlékeztet: a Szentlélek kitöltésére és a keresztény egyház megalakulására. Mindkettő olyan esemény, melyhez nekem és neked személy szerint közünk van. Mert a Szentlélek nemcsak régen töltetett ki a tanítványok csoportjára, hanem kitöltetik Isten akaratából ma is. Anyaszentegyházat pedig azért alapított Isten, hogy abban élő tagokként benne éljünk mi is.

Az Istennel való találkozást, a Szentlélekkel való kitöltődést mindig imádkozásnak, belső csendnek kell megelőznie, az egyház egyik fő feladata pedig Istenről való felfogás tanítása, az isteni dolgokról való szólás. Ilyen értelemben pünkösöd egyszerre a hallgatás és a beszéd ünnepe.